

**Investigació i innovació en didàctica de les ciències
socials**

Codi: 102041

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500798 Educació Primària	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria de las Neus Gonzalez Monfort

Correu electrònic: neus.gonzalez@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Prerequisits

No hi ha cap requisit. Es recomana haver cursat i superat les assignatures: Ensenyament i aprenentatge del Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, i Didàctica de les Ciències Socials.

Objectius

- Analitzar i valorar la situació de la recerca i la innovació en didàctica de les ciències socials a l'ensenyament primari.
- Utilitzar resultats de recerques i projectes d'innovació per prendre decisions sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials.
- Realitzar petites recerques formulant el problema, els supòsits, els objectius i la metodologia, i ubicar teòricament el problema de la recerca.
- Elaborar informes de recerca i compartir els resultats.
- Reflexionar sobre el paper de la recerca i la innovació en el desenvolupament professional dels docents.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Assumir la dimensió educadora de la funció docent i fomentar l'educació democràtica per una ciutadania activa.
- Conèixer i aplicar a les aules les tecnologies de la informació i de la comunicació.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents als estudiants.

- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
- Fomentar l'educació democràtica de la ciutadania i la pràctica del pensament social crític.
- Fomentar la lectura i el comentari crític de text dels diferents dominis científics i culturals continguts al currículum escolar.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar la història, la geografia i les ciències socials des de les seves aportacions a la comprensió de la nostra societat i a la solució dels problemes socials.
3. Analitzar les aportacions de la didàctica de la història, la geografia i d'altres ciències socials en la solució de problemes socials rellevants i en la comprensió de la societat on vivim.
4. Analitzar seqüències didàctiques que afavoreixen la construcció del discurs social per fomentar els valors d'una ciutadania crítica i democràtica.
5. Conèixer i saber utilitzar les imatges i la simulació com a recursos per a l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials.
6. Demostrar que s'identifiquen, es practiquen i es defenen els drets humans com a coneixement i instruments per a la convivència.
7. Demostrar que s'identifiquen, es practiquen i es defensen actituds d'igualtat de gènere.
8. Dissenyar models de seqüències didàctiques relacionades amb el pensament social, crític i creatiu per a l'etapa de primària.
9. Elaborar models de seqüències didàctiques per l'etapa de primària, especialment aquells que poden facilitar la comprensió de la pluralitat democràtica, la diversitat cultural i la formació del pensament crític.
10. Elaborar models de seqüències didàctiques relacionades amb el pensament històric, geogràfic i social per a l'etapa de primària des d'un paradigma crític.
11. Emprar els recursos del entorn per al disseny d'activitat d'ensenyament i d'aprenentatge.
12. Interpretar la investigació i la innovació existents a partir de l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació, en l'ensenyament de les ciències socials en l'educació primària.
13. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
14. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
15. Realitzar una investigació a l'escola primària sobre l'ensenyament-aprenentatge de les ciències socials.
16. Saber fomentar la comunicació, la interacció personal i les habilitats socials en el moment de dissenyar una seqüència didàctica.
17. Utilitzar els recursos de l'entorn per al disseny d'activitats d'ensenyament i d'aprenentatge que desenvolupin l'autonomia i el treball cooperatiu en l'alumnat de primària.
18. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
19. Valorar les aportacions a la innovació educativa de la didàctica de la història, geografia i d'altres ciències socials.
20. Valorar les aportacions a la innovació educativa del treball per projectes per abordar l'estudi de la societat a partir de problemes socials rellevants.

Continguts

1. La investigació i la innovació en didàctica de les ciències socials: conceptes bàsics.
2. La indagació en els problemes de l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials a l'educació

primària: situar-se en el temps, en l'espai, comprendre les causes, les intencions, les relacions socials, detectar invisibilitats de gènere i socials, etc.

3. Les investigacions sobre els aprenentatges de l'alumnat: representacions socials i aprenentatge de conceptes (poder, conflicte, diferència, canvi i continuïtat, interrelació,...).

4. Les investigacions sobre el coneixement social i els continguts escolars.

5. Les investigacions sobre propostes educatives, l'ús dels llibres de text i materials curriculars de ciències socials.

6. Les investigacions sobre les competències del professorat per ensenyar ciències socials.

7. La recerca i la innovació didàctica. Els i les mestres i la recerca.

8. La metodologia de la recerca en didàctica de les ciències socials, la investigació qualitativa a l'escola i els instruments de recerca en didàctica de les ciències socials: qüestionaris, entrevistes, grups, biografies, observacions, experimentació de seqüències didàctiques,...

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa que s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

Es portaran a terme diferents tipus d'activitats, per assegurar l'adquisició dels coneixements, entre d'altres:

- Exposició per part del docent de les línies de recerca fonamentals sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials, la geografia i la història a l'educació primària.
- Estudis de recerques concretes de didàctica de les ciències socials a l'educació primària, orientades a la innovació de la pràctica educativa.
- Lectures i comentaris de textos, a nivell individual i grupal, i realització d'una activitat avaluativa.
- Estudis de recerques concretes de didàctica de les ciències socials a l'educació primària, orientades a la innovació de la pràctica educativa, a nivell individual i grupal.
- Realització de propostes de recerques per a la seva exposició i debat, i seguiment del treball individual o en grup sobre la planificació de petites recerques.
- Realització d'una petita recerca per afavorir la innovació en l'ensenyament-aprenentatge de les ciències socials a l'educació primària, i realització d'un article.
- Construcció d'una carpeta d'aprenentatge.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició i anàlisi de les línies de recerca fonamentals sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials, la geografia i la història a l'educació primària, i realització d'un debat	45	1,8	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 17, 19, 20
Tipus: Supervisades			
Anàlisi de textos sobre investigació i innovació en DCS, a nivell individual o grupal, i realització d'un examen	30	1,2	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 17, 19, 20

Tipus: Autònomes			
Construcció d'una carpeta d'aprenentatge	5	0,2	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 19, 20
Lectures i comentaris de textos sobre recerca i innovació en DCS	10	0,4	2, 3, 12, 19, 20
Realització d'una petita recerca, exposició dels resultats obtinguts i realització d'un article	60	2,4	2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20

Avaluació

L'avaluació és el procés que s'estableix per valorar l'assoliment dels resultats d'aprenentatge a partir de les evidències que es defineixen en la guia de l'assignatura. L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats proposades (el programa lliurat a l'inici de l'assignatura concretarà les activitats i lliuraments a realitzar).

COMPETÈNCIA COMUNICATIVA ORAL I ESCRITA

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent. Aquesta competència és un requisit. En totes les activitats (individuals i en grup) es tindrà en compte, doncs, la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser retornada (no avaluada) o suspesa si el professor/a considera que no compleix aquests requisits.

CÒPIA I PLAGI

La còpia i el plagi són robatoris intel·lectuals i, per tant, constitueixen un delictes que serà sancionat amb la nota "zero". En el cas de còpia entre dos alumnes, si no es pot saber qui ha copiat qui, s'aplicarà la sanció a tots dos alumnes. L'ús de la intel·ligència artificial de manera fraudulenta implicarà que l'activitat d'avaluació sigui considerada suspesa amb un 0.

PRESENCIALITAT

L'assistència a les classes presencials de l'assignatura és obligatòria en un 80%, per poder fer l'avaluació continuada. En cas contrari, la qualificació final serà de 'no avaluable'. Els justificants que algunes vegades es presenten en cas d'absència serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presencialitat. Si algú no pot complir el percentatge de presencialitat establert, no es pot acollir a l'avaluació continua, i caldrà que es presenti a la recuperació, sempre i quan hagi presentat el 66% de les activitats d'avaluació prèviament.

RECUPERACIÓ

Les activitats recuperables són: "Realització d'una recerca educativa en DCS" i "Redacció d'un article de recerca, a partir de la recerca realitzada". La qualificació màxima que es pot obtenir és d'un 5 sobre 10.

La data de la recuperació serà el dilluns 5 de febrer de 2024.

DATES AVALUACIÓ:

- La finalització de la recerca i de les exposicions grupals es preveuen per finals de novembre.
- La presentació de l'article de recerca es preveu per finals de desembre.

- L'avaluació única es preveu a finals de gener
- La recuperació es preveu a inicis de febrer.

AVALUACIÓ ÚNICA:

L'avaluació única cal sol·licitar-la dins els terminis i el mecanisme que la Facultat de Ciències de l'Educació hagi previst.

Aquesta assignatura preveu l'avaluació única. En aquest cas, la presencialitat és imprescindible per a l'avaluació en el percentatge anteriorment establert. Si algú no el compleix, pot presentar-se a la convocatòria de recuperació. Caldrà presentar totes les activitats d'avaluació, però la qualificació de cadascuna d'elles no superarà el 5 sobre 10.

Les activitats a lliurar per a l'avaluació única:

- Anàlisi dels canvis i continuïtats de les pròpies representacions socials a partir d'una carpeta d'aprenentatge: 17.5%
- Exposició oral dels resultats de la recerca realitzada: 27.5%
- Realització d'una recerca educativa en DCS: 27.5%
- Redacció d'un article de recerca, a partir de la recerca realitzada: 17.5%
- Entrevista avaluativa: 10%. Es realitzarà el dilluns 18 de desembre de 2023, a partir de les 13h
- La data de lliurament de totes les activitats serà el dilluns 18 de desembre de 2023

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi dels canvis i continuïtats de les pròpies representacions socials a partir d'una carpeta d'aprenentatge (individual)	20%	0	0	4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17
Exposició oral dels resultats de la recerca realitzada (individual)	30%	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 7, 11, 12, 15, 16, 19, 20
Realització d'una recerca educativa en DCS (grupal)	30%	0	0	2, 3, 6, 7, 12, 13, 15, 17
Redacció d'un article de recerca, a partir de la recerca realitzada (grupal)	20%	0	0	2, 3, 6, 7, 12, 15, 18

Bibliografia

Revistes imprescindibles a consultar: Enseñanza de las Ciencias Sociales / REIDICS / Iber i revistes del Consorci INDEX210

Bibliografia imprescindible a consultar:

Avila, R., Rivero, P., Domínguez, P. (2010). *Metodología de investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales*. AUPDCS-Institución Fernando el Católico.

Barton, K.C. (ed.) (2006). *Research Methods in Social Studies Education. Contemporary Issues and Perspectives*. Information Age Publishing Inc.

Delamont, S. (ed.) (2013). *Handbook of qualitative research in education*. Edward Elgar Publishing.

Felices de la Fuente, M. del M., Martínez Rodríguez, R., y Martínez Medina, R. (2018). Investigación e Innovación en Didáctica de las Ciencias Sociales. Aportes y nuevas perspectivas. *REIDICS. Revista De Investigación En Didáctica De Las Ciencias Sociales*, (3), 119-138. <https://doi.org/10.17398/2531-0968.03.119>.

González Valencia, G. A., y Santisteban Fernández, A. (2014). Una mirada a la investigación en didáctica de las ciencias sociales. *Revista Latinoamericana de Estudios Educativos*, 10(1), 7-17.

Jara, M.A. y Santisteban, A. (2018). Los retos de futuro en la enseñanza de las ciencias sociales, la historia y la geografía. En M.A. Jara y A. Santisteban (coords). *Contribuciones de Joan Pagès al desarrollo de la didáctica de las ciencias sociales, la historia y la geografía en Iberoamérica*. Universidad Nacional del Comanche y Universitat Autònoma de Barcelona .

LEevstik, L. y Tyson, C.A. (eds.) (2008). *Handbook of Research in Social Studies Education*. Routledge, New York/London.

Martínez Medina, R., García-Morís, R., García Ruiz, C.R. (eds.) (2017). *Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales. Retos, preguntas y líneas de investigación*. AUPDCS.

Ortega Sánchez, D. (2023). *¿Cómo investigar en Didáctica de las Ciencias Sociales? Fundamentos metodológicos, técnicas e instrumentos de investigación*. Octaedro.

Pagès, J. (1997). Líneas de investigación en didáctica de las Ciencias Sociales. Benejam, P. y Pagès, J. (coord.). *Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria*. ICE-Universidad de Barcelona/Horsori, p. 209-226

Pagès, J. y Santisteban, A. (2011). La investigación sobre la enseñanza y el aprendizaje en la educación primaria. En Santisteban, A. y Pagès, J. (coords.). *Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural*. Síntesis, p. 105-121.

Pagès, J. (2004). La investigación en didáctica de la historia. *Educación XX1*, 7, p. 63-83.

Bibliografía imprescindible sobre competències de cultura democràtica:

- Council of Europe. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 1. Context, concepts and model. Council of Europe.
- Council of Europe. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 2. Descriptors of Competences for Democratic Culture. Council of Europe.
- Council of Europe. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 3. Guidance for Implementation. Council of Europe.

Programari

-